

Ochrana přírody

ročník 70 číslo 3 2015

Kulérová příloha

Zprávy / Aktuality / Oznámení

Turisté na Křivoklátsku mohou vyrazit po stopách trilobita

Foto: Josef Jedlička

Foto: Karolína Šulová

Nově opravený mostek přes potok Klučná i zrekonstruovaná geologická zážitková naučná stezka Po stopě trilobita ve Skryjích nyní slouží návštěvníkům chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. Slavnostně je otevřeli ministr životního prostředí Richard Brabec spolu s ředitelem Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Františkem Pelcem. Obě akce byly financovány z programu posílení návštěvnické infrastruktury.

„Nechceme návštěvníkům jen předávat faktografické informace, ale rádi bychom, aby si při pobytu v přírodě krajinu co nejvíce procítili. Právě k tomu slouží geologická naučná stezka ve Skryjích, kde si turisté mohou prolézt tunelem času, projít se pod hladinou prvohorního moře, poskládat si z úlomků trilobita, hledat zkameněliny přímo v terénu, pobavit se komiksem o životě Joachima Barranda nebo si jen tak hrát,“ vysvětluje František Pelc.

Přiblížit přírodu co nejvíce lidem, to je i vize a cíl ministra Brabce. Sloužit k tomu mají nejen naučné stezky, ptačí pozorovatelný nebo informační tabule. „Je třeba jak dospělým, tak i malým návštěvníkům předávat informace o tom, jak je přírodní dědictví pro nás cenné a proč je dobré o něj pečovat tak, aby bylo zachováno i budoucím generacím. Ministerstvo životního prostředí proto připravilo samostatný program, který je zaměřen na otvírání přírody široké veřejnosti. Na program posílení návštěvnické infrastruktury v chráněných územích ve správě AOPK ČR 2013–2014 bylo přiděleno přes 67,5 mil. Kč a realizovalo se v něm už 86 akcí,“ dodává ministr Brabec.

Karolína Šulová

Cena za počin roku 2014

Foto Leoš Štefka

AOPK ČR a Michal Bartoš s kolektivem zaměstnanců Sluňákova o.p.s. obdrželi od statutárního města Olomouc Cenu za počin roku 2014 za vybudování Domu přírody Litovelského Pomoraví. Tato unikátní galerie v krajině otevřela své brány veřejnosti poprvé 20. září loňského roku. Návštěvníci tu najdou originální objekty, které spojují krajinu a umění.

Areál v Horce nad Moravou slouží jako přirozená vstupní brána do CHKO Litovelské Pomoraví. Stavby a instalace jsou navrženy s cílem podnítit návštěvníky ke smyslovému vnímání přírody a pomáhají kultivovat vztah ke zdejší krajině. Autory návrhů jsou František Skála, Miloš Šejn, Miloslav Fekar, Robert Smolík a Marcel Hubáček.

Cílem programu Dům přírody, který AOPK ČR připravila, je vybudovat po vzoru jiných evropských států ve vybraných chráněných územích síť návštěvnických středisek. Značka chráněné krajinné oblasti přitahuje turisty, kteří napomáhají šetrnému rozvoji místních obcí. Domy přírody, stejně jako třeba naučné stezky či ptačí pozorovatelný návštěvníkům

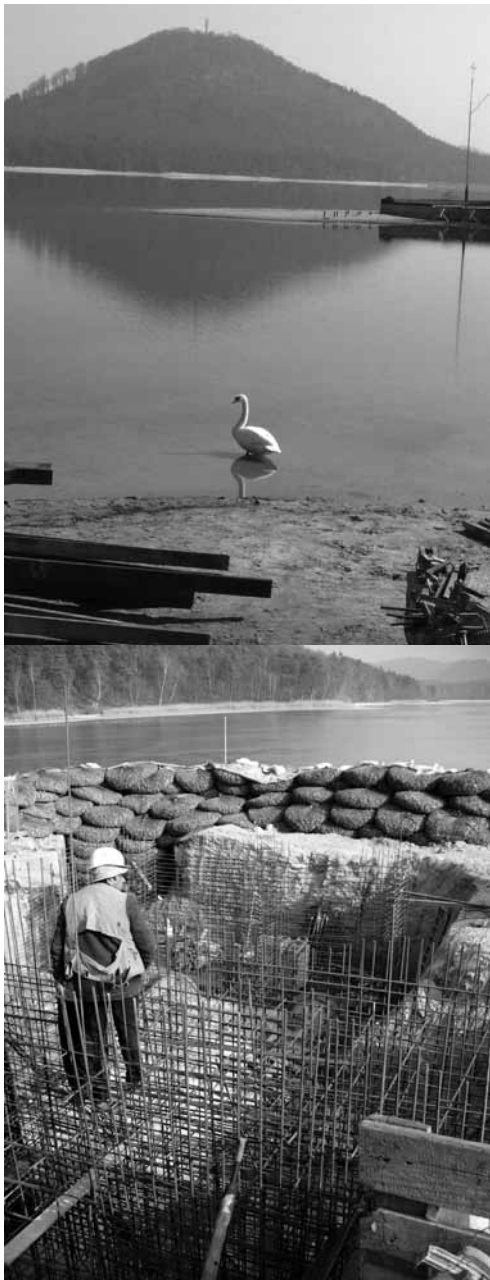
pomohou poznat zdejší přírodu, což je jeden z předpokladů její lepší ochrany.

Více o programu Dům přírody na www.dumprirody.cz.

Karolína Šulová

Máchovo jezero je v ověřovacím provozu

Hráz Máchova jezera procházela od podzimu 2014 náročnou rekonstrukcí. Sdružený objekt, vybudovaný na hrázi v roce 1970, byl totiž v havarijním stavu se špatným stavem potrubí,

Fota: Pavel Trnka

průsaků podloží i v tělese přelivu. Došlo proto k vybourání stávajícího kašnového přelivu, zpevnění pískovcového podloží injektáží, výměně potrubí včetně technologie ovládání stavidlové výpusti a byl vystavěn nový kašnový přeliv s kamenným obkladem. Manipulační domek na hrázi prošel kompletní proměnou včetně obložení dřevem, aby lépe zapadal do okolní krajiny. Na zpevnění tělesa kašnového přelivu stavbaři použili železné pruty o celkové délce 70 kilometrů a zároveň více než 1 000 kubíků betonu. Máchovo jezero je nyní v takzvaném ověřovacím provozu.

Pro zdejší přírodu je kromě citlivé péče důležitá i ochrana vody. Zdejší mokřady patří mezi mezinárodně významné mokřady podle Ramsarské úmluvy, jsou součástí našich přírodních klenotů – národních přírodních rezervací. V povodí Robečského potoka proto AOPK ČR připravila celou sadu dalších opatření, která by měla přispět ke zlepšení kvality vody v celém povodí, tedy i v Máchově jezeře. Jedná se například o rekonstrukci hrádky při ústí Robečského potoka do Máchova jezera a odbahnění Dokeské zátoky. Zdrojem financí pro tyto připravované projekty by měl být Operační program Životní prostředí.

Hráz Máchova jezera se rekonstruovala především kvůli větší bezpečnosti vodního díla. Došlo ale i k posílení protipovodňové ochrany. Vodní dílo je navrženo na převod a zmírnění stoleté vody, nicméně bezpečně převede i průtok tisícileté vody. Pro návštěvníky byla vybudována pozorovací plošina v prostoru národní přírodní památky Swamp. Ta pomáhá usměrňovat jejich pohyb tak, aby nedocházelo k poškozování tohoto jedinečného místa.

Kvůli rekonstrukci bylo třeba jezero nejprve vypustit. AOPK ČR během vypouštění zajišťovala sběr mlžů a raků a monitorovala výskyt biologických fenoménů na vypuštěném dně. Během napouštění byla nájemcem jezera, městem Doksy, opětovně vysazena dravá ryba, která byla slovena při výlovu. Extenzivní způsob vícehorkového hospodaření s vysazováním pouze obsádky dravých ryb je v souladu s plánem péče o národní přírodní památku Swamp a slouží k zajištění optimálního stavu vodního ekosystému a potřebné kvality vody.

Jezero je majetkem České republiky, příslušnost hospodaření s Máchovým jezerem náleží AOPK ČR. Rekonstrukce ve výši 30 milionů Kč byla financována z národního dotačního programu ministerstva životního prostředí Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) podprogramu 115 162, který umožňuje realizovat opatření vyplývající z plánů péče o zvláště chráněná území a ze souhrnu doporučených opatření pro lokality Natura 2000.

Karolína Šulová

110 let výročí objevu Brouškovy pohádkové síně

27. února uplynulo 110 let od slavného okamžiku, kdy objevitelé poprvé pronikli do jedné z nejkrásnějších prostor systému Sloupsko-šošůvských jeskyní – Brouškovy pohádkové síně. Na rozdíl od Sloupské části (dříve nazývané Staré skály), která byla z velké části známa od nepaměti, byly Šošůvské jeskyně objeveny až na konci 19. století. Do prvních prostor z vchodu u dnešního hotelu Broušek pronikl poprvé skalní duch a jeskynní badatel Václav Sedlák ze Sloupu. On sám byl pak jedním z hlavních aktérů skupiny vedené majitelem hotelu a pozemku Josefem Brouškem starším, se kterou dle možností a schopností postupně pronikali do dalších částí Šošůvských jeskyní s bohatou krápníkovou výzdobou a společně

Fota: Petr Zajíček

se tak podíleli na dalších objevech a jejich zpřístupňování veřejnosti. Již v roce 1894 byly známy stovky metrů chodeb včetně partie nazývané „U tří velkých“. V cestě k dalším objevům stála chodba vyplněná až po strop naplaveninami a badatelé se s velkým úsilím prokopávali vpřed. Některé roky se posunuli jen o 2–3 metry, v jiných letech byl posun výraznější. Jejich nezlomná vůle byla odměněna v roce 1905 objevem překrásné prostory, která dnes nese název Brouškova pohádková síň. V témže roce a v roce následujícím pronikli objevitelé do chodby za tzv. Průsvitné krápníky, odkud byl do Brouškovy pohádkové síně přenesen nádherný stalagmit Svícen, který je zde dominantou dodnes. Kromě dalších běžnějších typů krápníkové výzdoby je Brouškova pohádková síň charakteristická výskytem sférolitických stalaktitů nazývaných „Vosí báně“.

Petr Zajíček

První výzvy OPŽP 2014–2020

Evropská komise 30. dubna 2015 schválila Operační program Životní prostředí (OPŽP), který se tak stal druhým schváleným operačním programem, v němž budou moci zájemci žádat o dotace. Oficiální výzvy pro předkládání žádostí o podporu budou vyhlášeny po zasedání Monitorovacího výboru OPŽP, který schvaluje dokumenty k výzvám.

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo k přípravě žádostí o poskytnutí podpory tzv. avízo výzev. Potenciální žadatelé zde mohou najít informace k plánovaným výzvám, jejich alokacím či podporovaným typům opatření, a výčet závazných dokumentů programu, jejichž aktuální verze jsou k dispozici na internetových stránkách OPŽP (www.opzp.cz). Předpokládaný termín zahájení příjmu žádostí prostřednictvím informačního systému MS2014+ (portál pro žadatele IS KP14+) je stanoven na 14. srpna 2015. Od tohoto data bude Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) přijímat žádosti prioritní osy 4 (PO 4). V prvních výzvách PO 4 bude možné žádat o financování aktivit v rámci specifického cíle (SC) 4.1 Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území, SC 4.2 Posílit biodiverzitu, SC 4.3 Posílit přirozené funkce krajiny (s výjimkou zpracování plánů ÚSES) a SC 4.4 Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech. Vyhlášovány budou dva typy výzev – kolové (soutěžní) a průběžné (nesoutěžní). Průběžné výzvy jsou charakteristické delším časovým úsekem pro příjem žádostí a budou vyhlášovány pouze pro specifická opatření či typy příjemců. V rámci SC 4.1 bude otevřena průběžná výzva pro žadatele Správy národních parků, Správu jeskyní ČR a AOPK ČR. Aby bylo zamezeno střetu zájmů (AOPK ČR žadatel vs. zprostředkující subjekt), bude hodnotitelem této výzvy Státní fond životního prostředí a odborná sekce ministerstva životního prostředí. Průběžné výzvy budou dále vyhlášeny pro 2 typy opatření SC 4.3 – „zprůchodnění migračních bariér pro vodní živočichy a opatření k omezování úmrtnosti živočichů spojené s rozvojem technické infrastruktury (rybí přechody)“ vyplývající z Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR, a opatření „revitalizace a podpora samovolné renaturace vodních toků a niv, obnova ekostabilizačních funkcí vodních a na vodu vázaných ekosystémů“ vyplývající z Plánů oblastí povodí, resp. Plánů dílčích povodí. Ve všech ostatních případech budou žádosti podávány do kolových výzev s předpokládaným termínem ukončení příjmu žádostí 14. 10. 2015. S ohledem na mnohé změny oproti OPŽP 2007–2013 žadatelům doporučujeme konzultovat plánované projekty PO 4 na AOPK ČR, zejména na regionálních pracovištích. Kontakty naleznete na stránkách www.dotace.nature.cz/ opzp-kontakty.

Anna Limrová

Vlci na Srní, jeleni na Kvildě

Na konci léta přibudou na Šumavě pro veřejnost dvě nová návštěvnická centra. Obě návštěvnická centra jsou obklopena rozlehlým výběhem, kde budou prezentována živá zvířata. Na Kvildě budete moci spatřit jelena a rysa, do budoucna také divoká prasata. Na Srní můžete pozorovat smečku vlků. Oba areály se skládají ze vstupní části a naučného okruhu. Vstupní část slouží jako zázemí pro návštěvníky a je tvořena objektem návštěvnického centra a parkovištěm. V sousedství objektů bude umístěno dětské hřiště, vybavené drobnými herními prvky z přírodních materiálů a doplněno labyrintem.

Uvnitř objektu budou umístěny detailní a doprovodné informace formou vymezeného výstavního prostoru, kde budou umístěny informační panely, výstavní exponáty a podávány informace převážně interaktivní formou. V expozicích budou také představeny vybrané druhy místní fauny včetně odpovídajícího biotopu. Součástí interiéru je promítací sál, který zároveň bude sloužit pro pořádání přednášek. Oba objekty jsou navrženy v pasivním standardu. Primárním zdrojem tepla pro vytápění objektu a ohřev vody je na Srní tepelné čerpadlo a na Kvildě fotovoltaické články.

Naučné okruhy povedou výběhem pro divoká zvířata. Na Kvildě bude okruh dlouhý dva a půl kilometru a jelení zvěř budete moci sledovat z pozorovacích míst, která jsou řešena formou vyhlídkových věží. Na Srní se projdete stezkou dlouhou téměř dva kilometry, jejíž součástí je zajímavě řešená vyhlídková lávka. Je umístěna nad výběhem ve výšce 3–4 m a na několika místech je doplněna krytými pozorovatelnami. Expozice umístěné ve volné krajině budou simulovat zážitky z pozorování přirozeně se pohybující zvěře. Jsou založeny na prožitku z bezprostředního kontaktu návštěvníků s divokými zvířaty bez umělých zábran. Záměrem Správy je, aby návštěvník mohl pozorovat výběh bez rušivého vjemu oplocení. Těšíme se na vaši návštěvu.

Miloš Juha

Medailonky

František Pojer a čápi černí

„František Pojer – černí čápi“ se stalo již nerozlučným spojením. Jeho počátkem snad bylo pozorování ptáků a vyvěšování budek v Pošumaví, kde ve vesnici nedaleko Horažďovic do svých deseti let žil. František Pojer se narodil v roce 1955 v Sušici (okres Klatovy), v letošním roce se tedy dožívá 60. let. V roce 1979 absolvoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obor systematická biologie. Od roku 1980 žije v Berouně. Je ženatý, má dceru.

V roce 1980 začal pracovat ve státní ochraně přírody jako stážista u Petra Mouchy na Správě CHKO Český kras. Spolu s ním také vedl berounský Český svaz ochránců přírody. Po roce 1989 se František Pojer stal na okresním úřadu vedoucím oddělení ochrany přírody. Protože však jeho hlavním zájmem byla zoologie – zejména ornitologie – přešel v roce 1991 na pozici zoologa na Správě CHKO Křivoklátsko. V roce 1994 odešel pracovat do Národního muzea jako kurátor ornitologických sbírek. V letech 1997

a 1998 byl vedoucím odboru školství, kultury a vnějších vztahů na Městském úřadu Beroun. V roce 1999 se opět vrací do státní ochrany přírody. Nastupuje na pozici náměstka ředitele Agentury ochrany přírody a krajiny ČR pro odbornou činnost. Od roku 2001 koordinuje přípravu podkladů pro vytváření soustavy Natura 2000, zejména mapování biotopů celé ČR. V letech 2005 – 2007 byl náměstkem ministra životního prostředí (ředitel sekce ochrany přírody a krajiny). Ve stejném období vykonával také funkci prezidenta Mezinárodní komise pro ochranu Labe. Od roku 2007 do roku 2010 byl ředitelem Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK), kde nyní působí jako ředitel samostatného odboru vnějších vztahů. Na AOPK se v současnosti mimo jiné podílí také na správě CHKO Brdy.

V odborné činnosti se vždy zabýval zejména ochranou dravců a sov a čápa černého. V září roku 1994 vyráží na expedici do východního Turecka (sčítání táhnoucích dravců). Právě zde vznikla myšlenka čapích batůžků. Ve stejném roce je František u zrodu projektu Českého rozhlasu „Africká odysea“, který pomocí satelitní telemetrie sledoval v letech 1995 až 2005 migraci čápů černých. Byl aktivním členem vedení projektu

a zúčastnil se několika expedic do Afriky. Následně spoluzakládá navazující projekt „Nová odysea“ v Asii (expedice na jižní Sibiř a do Mongolska). Sledováním čápů černých se zabývá ve volném čase dodnes, od r. 1994 je národním koordinátorem jejich kroužkování a monitoringu (celkem bylo nashromážděno téměř 2 500 hlášení). Organizoval také tři sčítání hnízdicích čápů černých v ČR (v letech 1994, 2004, 2014). Výsledky své odborné činnosti průběžně publikuje (seznam vybraných publikací F. Pojera je přiložen k elektronické verzi článku).

František Pojer je členem vědecké rady Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze a Fakulty lesnické a dřevařské Mendelovy univerzity v Brně. Je členem nevládních organizací – České společnosti ornitologické a Českého svazu ochránců přírody. V České společnosti ornitologické pracoval v letech 1995 – 2000 jako tajemník a posléze místopředseda. Od r. 1977 je kroužkovatelem a členem Společnosti spolupracovníků Kroužkovací stanice Národního muzea.

František patří ke kolegům, kteří významně ovlivnili porevoluční směřování ochrany přírody a krajiny v České republice. Osobně si ho vážím pro jeho rozvážnost, nadhled, ochotu pomoci v každé situaci, laskavost, trpělivost a empatii. Rád bych Františkovi popřál k jeho jubileu vše dobré a ať se mu dostává ještě mnoho let sdostatek sil k náročným výstupům do vysokých korun stromů ke hnízdům jeho oblíbených čápů černých.

Pavel Pešout

Půlkulaté výročí založení České společnosti pro krajinnou ekologii

Před patnácti lety – v roce 2000 – vznikla nová vědecká společnost, sdružující odbornou komunitu na průniku disciplín zabývajících se krajinou. Problematika moderní ochrany přírody, ekologie obnovy ekosystémů, kvality prostředí, plánování a využití krajiny, správy regionů nebo zachování krajinného rázu jako hodnoty či veřejného statku – to vše tvoří předmět zájmu ekologie krajiny.

Foto: Pavel Pešout

Založení organizace předcházela ne zrovna krátká a nikoli jednoduchá historie. Roku 1982 po předchozích mezinárodních integračních snahách vznikla Mezinárodní asociace pro ekologii krajiny (International Association for Landscape Ecology, IALE). Stalo se to na sympoziu na území Československa, v Piešťanech. V ČSSR pořádal pravidelná krajinně-ekologická mezinárodní setkání s důrazem na územně plánovací praxi dr. M. Ružička z Ústavu biologie krajiny SAV (založen 1974) – předchůdce současného Ústavu krajinné ekologie SAV (od r. 1990) v Bratislavě. V Českých zemích pořádal odlišně koncipované mezinárodní konference Bioindicators Deteriorationis Regionis zaměřené na problémy znečištěného prostředí a poškozené industriální krajiny Ústav krajinné ekologie ČSAV (1971) pod vedením prof. E. Hadače. Základy ekologického zkoumání v české části tehdejšího státu postavené na mezioborové komunikaci vznikaly jak z teoretických bádání, tak ze studií modelových území Třeboňska, Broumovska a Mostecká. Do osudu Ústavu krajinné ekologie ČSAV fatálně zasáhlo v 80. letech 20. století jeho „vymístění“ z několika středočeských pracovišť do jihočeského Biologického centra ČSAV. Vývoj bohužel potvrdil názor skeptiků, že to je začátek konce mezinárodně pionýrské instituce pro obor, který byl režimem tabuizován. Útěk nejlepších pracovníků jak do tuzemské, tak zahraniční

emigrace a obsazování jejich míst komunistickými kádry erozi ústavu podpořily. Do nových počátků po roce 1989 se stále více prosazovaly „manažerské“ názory s oborově redukcionistickými tendencemi, takže do vedení ústavu se dostávali specialisté (mykologie, ichtyologie, fyziologie rostlin) a sotva se dalo předpokládat, že ředitel přijme za svou existenci výzkumného směru v jeho interdisciplinarity, jež by odpovídala komplexitě předmětu, a že nenapře své úsilí k účelové přeměně, nechceme-li mluvit o plíživém personálním aj. vytunelování. Zavedení hodnocení výkonu pracovišť bodovacím systémem přímého převodu bodového skóre v publikační aktivitě na financování (známý „kafemlejnek“) bylo posledním hřebíkem do rakve oboru podlomeného proskříváním za komunistického režimu.

Ještě před vstupem ČR do Evropské unie jsme využili kontaktů s Mezinárodní asociací pro ekologii krajiny a na jejím půdorysu se shodli na pravidlech vytvoření České společnosti pro krajinnou ekologii jako národní odnože IALE (CZ-IALE). K formálnímu ustavení plenárním shromážděním došlo 4. 2. 1999 v Brně a registrace Regionální organizace IALE České republiky neboli České společnosti pro krajinnou ekologii Ministerstvem vnitra ČR má datum 15. 3. 1999. Společnost si úspěšně připravila půdu pro své fungování na mezinárodní úrovni mj. pořádáním reprezentativní konference v roce 1998, která byla spojena s oslavami 650. výročí založení Univerzity Karlovy v Praze. Zúčastnili se jí zástupci 29 zemí ze 6 kontinentů včetně čelných představitelů oboru. Z konference vzešla publikace Nature and Culture in Landscape Ecology (Experiences for the 3rd Millennium) vydaná nakladatelstvím Karolinum a citovaná dodnes v zahraničních publikacích.

Předsedy od založení České společnosti pro krajinnou ekologii do současnosti byli zvoleni: geobotanik, geobiocenolog, lesnický ekolog, fyzický geograf (P. Kovář, A. Buček, P. Maděra, Z. Lipský). Vnitřní život Společnosti se odvíjí z nabídky různých typů setkávání a oborové činnosti. Výroční konference (přístupné komukoli z odborné komunity zvnějšku) mají kromě nezbytného plenárního projednání provozních záležitostí i odbornou část – konferenci nebo seminář – na aktuální krajinně

ekologické téma (první se konala 18. 1. 2000 v Praze, poslední 6. 2. 2015 v Brně). Střešní témata konferencí pokrývají teoretické i praktické aspekty současných směrů výzkumu v krajinné ekologii.

Kromě účasti členů na konferencích či kongresech IALE absolvovali zájemci z řad studentů, zejména doktorandů, mezinárodní kurzy pořádané v rámci evropské nebo světové úrovně meetingů (např. kurs mapování krajiny v Madridu a v Lisabonu anebo workshop k monitoringu kulturních krajiny ve Vídni atp.).

Po 12 letech uspořádala Společnost další mezinárodní konferenci „Landscape structures, functions and management: response to global ecological change“, která se konala 3. – 6. 9. 2010 v Brně. Navštívilo ji přibližně 200 účastníků ze 33 převážně evropských zemí, s početnou výpravou např. z Japonska či Ruska nebo se zástupci z USA, Kanady či Nového Zélandu. K významným aktivitám CZ-IALE patří od roku 2003 každoroční pořádání mezinárodní mezioborové konference „Venkovská krajina“ pro doktorandy (zpravídla v Hostětíně v Bílých Karpatech). Tradiční každoroční akcí pořádanou již od roku 2002 je dvoudenní seminář „ÚSES – zelená páteř krajiny“, věnovaný navrhování a realizaci ekologických sítí. Utvořila se také pracovní skupina pro plánování krajiny napojená na aktivitu centra pro implementaci Evropské úmluvy o krajinně CENELC.CZ, o.p.s., a na Českou komoru architektů. K uvedeným činnostem je třeba od roku 2005 přidat terénní praktikum a krajinařské dílny, organizované vždy ve vybraném území, nejčastěji ve vazbě na specifické krajinné fenomény.

V roce 2002 byla Česká společnost pro krajinnou ekologii přijata za člena RVS (Rady vědeckých společností při AV ČR). Díky grantové podpoře z této strany bylo umožněno vydávání vědeckého časopisu Journal of Landscape Ecology (založen r. 2008, vycházejí stabilně 3 čísla ročně). Více informací lze nalézt na webu časopisu: <http://www.journaloflandscapeecology.cz>.

Společnost také stimulovala participaci svých členů v mezinárodních projektech, které získali pro svá mateřská pracoviště.

Závěrem lze říci, že - bohužel - v novém období naší historie zanikla veškerá pracoviště, která se dříve zabývala stavem a vývojem krajiny (akademické ústavy: Geografický a Ústav ekologie krajiny; předtím Terplan - Státní ústav pro územní plánování). Univerzity a další instituce provozující vědu, mají ekologii krajiny spíše na okraji některého jiného z tradičních a stále více redukcionisticky pojímaných oborů (což souvisí mj. i se způsobem hodnocení vědeckých výkonů ve vědě obecně). Státu začíná chybět (ve skutečnosti už dávno chybí) kompetentnost ve správě krajiny opřené o systematicky vychovávané absolventy univerzit v základním oboru. Manifestuje se to stále více v občanské nespokojenosti při kontroverzních kauzách souvisejících s využíváním krajiny. Z toho důvodu je práce České společnosti pro krajinnou ekologii důležitá a na významu dále nabývá.

Pavel Kovář, Zdeněk Lipský

90 let Vojena Ložka

V tomto roce se dožívá devadesátky (spolu s Otakarem Leiským) nejstarší žijící veterán ochrany přírody u nás. Patřil ještě ke skupince přírodovědců kolem Dr. Jaroslava Veselého, ve které se na počátku 50. let formulovaly názory na legislativní ochranu přírody u nás a její poslání a organizační zajištění. (Zákon č.40/1956 Sb. o státní ochraně přírody byl přijat v r. 1956 Sb., Státní ústav památkové péče a ochrany přírody byl pak založen v r. 1958, J. Veselý se stal jeho prvním ředitelem). Celá léta byl jubilat vždy odbornou a vědeckou oporou státní ochraně přírody, a to i té dobrotivné, když v pozdějších letech vznikaly její organizace.

Několik dat úvodem:

Vojen Ložek se narodil 26. 7. 1925 v Praze na Smíchově, jeho otec - architekt Václav Ložek - byl žákem Plečnika, matka (rozená Kozáková) byla malířka, absolventka AVU.

1938 zájem o měkkýše přivedl Ložka do Národního muzea, kde pomáhal jako dobrovolný pracovník;

1944 dokončil reálné gymnázium a nastoupil do Národního muzea jako pomocná vědecká síla;

- 1948** dokončil Přírodovědeckou fakultu UK a nastoupil do Ústředního ústavu geologického (aspirant - vědecký pracovník);
- 1955** mu byl přidělen úkol - zpracovat přehledné mapy přirozených hnojiv a minerální síly půd Československa v měř. 1 : 200 000; vyšla jeho práce Měkkýši čs. kvartéru, Rozpravy ÚÚG, stran 510;
- 1966** získal titul DrSc. za práci Quartärmollusken der Tschechoslowakei, Rozpravy ÚÚG, str. 374, vydáno r. 1964;
- 1967** začal přednášet na Přírodovědecké fakultě „Vývoj československé přírody“, téma, které přednáší dodnes;
- 1968** Philosophical Society of Cambridge - čestné členství;
- 1973** medaile za zásluhy o výzkum krasu na mezinárodním speleologickém kongresu v Olomouci;
- 1980** Albrecht-Penck Medaile SRN - za zásluhy o výzkum světového kvartéru.
- 2000** medaile G. J. Mendela udělená Českou akademií věd za zásluhy o rozvoj biologických věd

Práce v Ústředním geologickým ústavu dala jubilatovi dobré možnosti k vědeckému růstu a rozšiřování záběru odbornosti. S Jaroslavem Veselým se Ložek seznámil prostřednictvím Oty Leiského. Veselý jako úředník Ministerstva školství a osvěty seděl tehdy na Národní třídě proti Národnímu divadlu (ještě s Rudolfem Maximovičem a také Karlem Kodlem, Ložkovým učitelem přírodopisu z gymnázia), později vedl oddělení ochrany přírody ve Státním památkovém ústavu. J. Veselý také seznámil V. Ložka s Juliusem Matisem, generálním konzervátorem státní ochrany přírody na Slovensku a přes něj s dalšími slovenskými ochránci a badateli. (Matis později požádal Ložka o soupis území a lokalit, které by podle jeho názoru měly být na Slovensku chráněny.)

Počátkem 50. let požádal předseda Čs. akademie zemědělských věd A. Klečka ředitele UÚG L. Čepka o prioritní zpracování map přirozených hnojiv a minerální síly půd Československa do měřítka 1 : 200 000. Úkol, k jehož splnění dostal Ložek jako odpovědný řešitel potřebné podmínky - volnost v rozhodování, auto, kolektora a řidiče v jedné osobě i administrativní zajištění, měl být splněn do deseti let (v terénu se pracovalo v měř.

Vojen Ložek asi v r. 1958-60 v Malých Karpatech u Plaveckého Mikuláše. Fotografovala Libuše Smolíková - spolu tu posuzovali možnosti datování fosilních půd.

Vojen Ložek v současnosti. Foto: Pavel Mudra

1 : 50 000). Tak dostal jubilat mimořádnou možnost poznat celé území tehdejší republiky. Stal se také z něj (vystudovaného zoologa) náš přední uznávaný pedolog a kvartérní geolog. Jubilat dnes připomíná, že zažil dva totalitní režimy a pro jeho práci se - kupodivu

čirou náhodou – podmínky v nich pro něj projevily velmi kladně. Za protektorátu po absolvování gymnázia poznal v Národním muzeu řadu našich předních badatelů a jejich práci (soustřeďoval se zde vědecký život, vysoké školy byly zavřené!), což mu velmi pomohlo při pozdějším studiu přírodovědecké fakulty. Za socialismu zase dostal přidělený výše uvedený úkol, který mu umožnil volnost v kvartérních výzkumech po celém území Československa. (Na druhou stranu však díky železné oponě neměl možnost stáží na zahraničních univerzitách a jen zřídka se dostal do kapitalistické ciziny.) Po splnění úkolu za osm let dostal jubilant jeden rok na vlastní práce, které věnoval výkopům, studiu profilů mj. v Českém krasu, na Slovensku ap. V roce 1963 odešel do Geologického ústavu ČSAV a tam vytrval až do odchodu do penze v roce 1990. Výsledkem dlouholeté práce jubilanta je mj. 310 holocenních a 450 pleistocenních profilů na území ČR a SR, v nichž je vývoj přírody doložen rozbořením měkkých společenstev a dalších dokladů. To je vzhledem k rozloze území světový unikát. Po odchodu do důchodu pracoval dr. Ložek dlouhá léta na plný či částečný úvazek v ČÚOP – AOPK ČR, ve středisku pro Středočeský kraj.

Se státní ochranou přírody byl jubilant stále ve styku. Se Státním ústavem památkové péče a ochrany přírody spolupracoval při navrhování zvláště chráněných území, jejich ochraně, s krajskými středisky památkové péče a ochrany přírody a jejich správami chráněných krajinných oblastí spolupracoval od jejich zřízení, v letech 1958 – 1960. Diskuse ke koncepcím, metodikám, výjezdní semináře, oponentury úkolů – to vše si bez Vojena Ložka ani nelze představit. Je s podivem, že člověk tak rozsáhlého záběru a neustále se věnující výzkumné práci v terénu i v pokročilém věku, si bez jakýchkoliv námitek vždy našel čas na okamžitě potřeby některého pracoviště státní ochrany přírody. Způsob jeho jednání skvěle vystihl přední ochránář – zoolog a ochránářský filozof Pavel Pecina: „Sám jsem využíval znalostí a laskavosti dr. Ložka nesčetněkrát. Přestože reálná situace obvykle vždy odpovídala vztahu mistra a učedníka, dokázal vždy navodit takovou atmosféru, plynoucí z jeho přátelského vztahu

a tolerance, že se jeho mentální převaha téměř kamsi vypařila a předávání informací probíhalo formou partnerského dialogu.“

Nesmíme zapomenout také na to, že Ložek se vždy zapojil do činnosti dobrovolných organizací ochrany přírody. Začalo to TISem, který vybudoval jeho spolužák Otakar Leiský. Později, po vzniku Českého svazu ochránců přírody, spolupracoval s mnohými jeho základními organizacemi, stejně tak pracoval i v České speleologické společnosti. Byl velmi často zván na Slovensko na skvěle organizované tábory ochránců přírody, kde přednášel, dělal průvodce v terénu a večer u táboráku zářil jako vypravěč zábavných příběhů ze života našich předních přírodovědců. Pravidelně se také účastnil jako přednášející na táborech mládeže hnutí Brontosaurus na Zvířeticích.

Významná je činnost publikační. Do dnešního dne je registrováno kolem 1 250 jeho prací. Po desetiletí je členem redakčních rad Vesmíru a Živy a byl také členem redakční rady časopisu Památky a příroda (sloučené časopisy Správy památkové péče a Ochrana přírody v letech 1975 -1990) a Ochrana přírody (od r. 1991 do r. 2006). Napsal řadu článků věnovaných různým problémům jako: vývoj přírody v Česku a na Slovensku, péče o chráněná území, biodiverzita a geodiverzita, mokřady a péče o ně, těžba a ochrana přírody, rekultivace ap. Jako vedoucí redaktor jsem u něj vždy našel podporu – a za socialismu, kdy psaní o škodách v přírodě a o negativních trendech v životním prostředí bylo politickým problémem, byla taková podpora velmi důležitá. Jeho články byly později vydány knižně v publikacích Zrcadlo minulosti – Česká a slovenská krajina v kvartéru a Po stopách pravěkých dějů – O silách, které vytvářely naši krajinu. Tyto knihy by měly být oporou každého ochránce přírody. Ve významné řadě knižních publikací státní ochrany přírody Chráněná území ČR byl Ložek recenzentem, u dílu Střední Čechy hlavním autorem.

Vojenu Ložkovi přejeme pevné zdraví a stálé spojení s vědeckými pracovišti, studenty a s ochranou přírody, pro kterou vykonal tak mnoho.

Bohumil Kučera

Nové právní předpisy a další dokumenty v oblasti ochrany přírody a krajiny

(přehled vybraných aktualit za období březen 2015 – květen 2015, přehled vybraných metodik z Věstníku MŽP za období únor 2015 – březen 2015)

Zákon č. 83/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů mění především ust. § 2, 11a, 11b, 11c a 12. Cílem novely bylo zajištění plné kompatibility národní právní úpravy se směrnici INSPIRE a změny se týkají především poskytování dat. Účinnost od 1. 9. 2015.

Nařízení vlády č. 72/2015 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními upravuje v návaznosti s přímo použitelnými předpisy EU bližší podmínky poskytování plateb pro oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními, mezi které patří např. charakteristika území, lhůty a jiné podmínky pro podávání žádostí. Účinnost od 15. 4. 2015.

Nařízení vlády č. 73/2015 Sb., o podmínkách poskytování plateb v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě stanovuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy EU bližší podmínky poskytování plateb v oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě. Účinnost od 15. 4. 2015.

Nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů upravuje v návaznosti na přímo aplikovatelné předpisy EU podmínky provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření. Účinnost od 15. 4. 2015.

Nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologického zemědělství upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy EU podmínky provádění opatření ekologického zemědělství, stanoví mimo jiné

náležitosti žádosti o zařazení do opatření ekologického zemědělství a postup při jejím zpracování a dále podmínky pro poskytnutí dotace. Účinnost od 15. 4. 2015.

Vyhláška č. 107/2015 Sb., o vyhlášení Národní přírodní rezervace Brouskův mlýn a stanovení jejích bližších ochranných podmínek. Národní přírodní rezervace se rozkládá na území Jihočeského kraje, v katastrálních územích Dvorec u Třebče, Hluboká u Borovan, Jílovice u Trhových Svinů a Třebeč. Účinnost od 1. 6. 2015.

Vyhláška č. 108/2015 Sb., o vyhlášení Národní přírodní památky Krkavý a Kačležský rybník a stanovení jejích bližších ochranných podmínek. Národní přírodní památka se rozkládá na území Jihočeského kraje, v katastrálních územích Člunek, Hospřiz, Kačlehy a Kunějov. Účinnost od 1. 6. 2015.

Vyhláška č. 109/2015 Sb., o vyhlášení Národní přírodní památky za Hrnčičkou a stanovení jejích bližších ochranných podmínek. Národní přírodní památka se rozkládá na území Olomouckého kraje, v katastrálních územích Ohrozim, Plumlov a Vícov. Účinnost od 1. 6. 2015.

Vyhláška č. 110/2015 Sb., o zrušení vyhlášky č. 46/2010 Sb., o příslušnosti správ národních parků a správ chráněných krajinných oblastí k výkonu státní správy ve správních obvodech tvořených národními přírodními rezervacemi, národními přírodními památkami a jejich ochrannými pásmy, ve znění pozdějších

předpisů zrušuje kromě samotné vyhlášky č. 45/2010 Sb. i vyhlášku č. 163/2011 Sb., č. 324/2011 Sb., č. 216/2012 Sb., č. 206/2013 Sb., č. 34/2014 Sb. a č. 245/2014 Sb. Účinnost od 1. 6. 2015.

Vyhláška č. 111/2015 Sb., o zrušení některých chráněných právních předpisů o vyhlášení zvláště chráněných území zrušuje zřizovací předpisy 11 zvláště chráněných území v rámci procesu přehlašování „starých“ ZCHÚ na ZCHÚ dle zákona č. 114/1992 Sb. Účinnost od 1. 6. 2015.

Věstník Ministerstva životního prostředí ročník XXV – únor 2015 – Částka 2 v návaznosti na zrušení Zásad územního rozvoje Jihomoravského kraje Nejvyšším správním soudem rozsudkem ze dne 21. 6. 2012, č. j. Ao 7/2011-526 obsahuje návrh metodického doporučení pro zpracování vyhodnocení vlivů politiky územního rozvoje ČR (PÚR) a zásad územního rozvoje (ZÚR) na životní prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění a zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění. Cílem metodiky je pak specifikovat obsah jednotlivých kapitol vyhodnocení vlivů na životní prostředí na úrovni obecnosti PÚR a ZÚR a zajistit tak požadavek na posouzení kumulativních a synergických vlivů.

Aktuality sestavuje právní oddělení pro veřejnou správu AOPK ČR, kontakt: jitka.porkertova@nature.cz

Recenze

Monitoring ohrožených rašeliništních mechorostů a péče o jejich lokality

Štechová T., Holá E., Ekrťová E., Manukjanová A. & Kučera J.

Autoři sestavili publikaci, která se zabývá ohroženými mechorosty minerotrofních rašelinišť, jejich ochranou a péčí o jejich stanoviště. Publikace přichází v době jistého zvýšeného zájmu o rašeliniště a mechorosty vůbec.

Ačkoli současný stav rašelinných luk a slatinišť je již jen chabou ukázkou někdejšího rozsahu a kvality těchto stanovišť, nedávné průzkumy ukázaly, že je stále ještě co chránit. Recenzovaná publikace shrnuje na jedné straně poznatky o ohrožených mechorostech minerotrofních rašelinišť a na straně druhé přináší praktické návody na jejich údržbu. Autoři nově uvedli do česky psané literatury termín „hnědý mech“. I když se ojediněle používal již dříve, zde je poprvé vysvětleno, o čem běží.

Velikým kladem práce je skutečnost, že většina poznatků vychází z vlastních průzkumů autorů, příp. jejich spolupracovníků. Některé informace a doporučená opatření byla ověřována také experimentálně (regerace fragmentů mechových rostlinek – in vitro, narušení povrchu rašeliniště – in loco). Na práci je vidět, že autoři dobře vědí, o čem píšou. Na závěr metodiky připojili pět příkladů managementových zásahů z praxe a jejich důsledků. Příručku bych doporučil nejen botanikům, nýbrž všem zájemcům o přírodu a její ochranu. Zejména na rašeliništích dochází někdy k oborovým střetům zájmů. Věřím, že seznámení s touto publikací vyústí v pochopení, že nadřazovat význam jedné skupiny živých organismů nad jinými není v obecném zájmu ochrany přírody.

Zbyněk Hradílek

Nové přírůstky v knihovně AOPK ČR

Otevírací doba knihovny

Po	Zavřeno	
Út	8:00–11:30	13:00–15:00
St	13:00–18:00	
Čt	8:00–11:30	13:00–15:00
Pá	10:00–12:00	

Matematika života: odkrývání tajemství bytí

Stewart, Ian

Prah: Academia, 2014. 391 s.: il. ; 21 cm. ISBN 978-80-200-2360-5

Současné objevy v biologii kladou velké množství důležitých otázek a odpovědět na mnohé z nich často není možné bez významného přispění matematiky. Pestrost matematických teorií, které se dnes používají ve vědách o živých organismech, je ohromná, a tak potřeby biologie podnítily vznik někdy zcela specifických matematických postupů zaměřených na procesy živé přírody. Dnešní matematici a biologové spolupracují na řešení otázek, které po staletí zaměstnávají mysl lidstva – co je to život a zda se můžeme dotknout jeho podstaty.

E 404/14

Metodická příručka pro praktickou ochranu netopýrů

Andreas, Michal – Cepáková, Eva – Hanzal, Vladimír

2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: AOPK ČR, 2010. 94 s.: il., mapy, tab.; 23 cm. ISBN 978-80-87051-82-5

Příručka seznamuje s problematikou ochrany netopýrů: pokrývá mj. problematiku nejčastějších střetů mezi zájmy ochrany netopýrů a zájmy člověka a přináší stručný návod na jejich řešení. Aktualizované vydání reaguje na změny právních norem, které vstoupily v platnost od roku 2004. Příručka byla také doplněna o druhy netopýrů, které byly v ČR nově zjištěny.

E 391/14

Nauka o krajině: geografický pohled

a východiska

Kolečka, Jaromír

Praha: Academia, 2013. 439 s., xxxvi s. obr. příl.: il. (převážně barev.), mapy; 25 cm. ISBN 978-80-200-2201-1

Publikace pojednává o prostorových aspektech soudobého výzkumu a využívání krajiny. Přibližuje klíčové poznatky krajinářských škol Východu i Západu a jejich teoretické a praktické aspekty. Zvláštní pozornost je věnována strukturálním a dynamickým stránkám krajiny a krajinných jednotek, jejich hierarchickému systému a příčinám vzniku krajinných jednotek od globální po místní úroveň. Praktickým potřebám péče o krajinu jsou věnovány dodatky popisující procesy tvorby krajinných map různého rozlišení, historických změn využití území, ekologické stabilizace, optimalizace využívání krajiny a hodnocení přírodních rizik pomocí geodat a technologií GIS.

E 398/14

Nevtáňání vetřelci: invazní rostliny a živočichové v Evropě

Nentwig, Wolfgang (ed.)

Praha: Academia, 2014. 247 s.: barev. il., mapy, faksim.; 27 cm. ISBN 978-80-200-2316-2

Biologické invaze se dotýkají nás všech, ať chceme nebo nechceme. S rostoucím cestováním do exotických krajů a nárůstem zahraničního obchodu se zvyšuje i množství neúmyslně i úmyslně zavlečených nepůvodních druhů, z nichž menší část se může chovat invazně. Některé z nich působí problémy v ochraně přírody, ohrožují lidské zdraví či mají negativní dopad na ekonomiku. Kniha přináší příběhy o biologii a regulaci vybraných invazních nepůvodních rostlin, bezobratlých a obratlovců, a to ve 24 samostatných profilech pro každý druh. Kapitoly jsou bohatě doplněny fotografiemi, které dokreslují stanoviště osídlená invazními nepůvodními druhy a výstižně představují charakteristické rozlišovací znaky uvedených organismů.

E 397/14

Neznámá tvář Prahy: příroda a rostlinstvo

Kubíková, Jarmila et al.

Praha: Dokořán, 2014. 270 s., xxiv s. obr. příl.: il. (některé barev.), mapy; 24 cm. ISBN: 978-80-7363-599-2

Praha je jedinečné město. A tento obdiv není jen názorem místních patriotů. Území metropole ČR je skutečně celosvětově ojedinělé tím, že vznikalo v minulosti na dně hned tří moří. Publikace informuje o přírodním prostředí

města Prahy, o poloze ve středu Evropy, unikátní geologické minulosti a o historii přírodních dějů od poslední doby ledové. Popisuje přirozenou vegetaci, tedy pražské lesy, skály, louky, rybníky a vodní toky. Ukazuje rovněž, jaké rostliny doprovázejí vesnické usedlosti a městské domy nebo jaké cizokrajné stromy a okrasné byliny si lidé pěstují. Upozorňuje na druhy vzácné a zvláště chráněné a na možnosti jejich soužití s městem. Připojena je geologická mapa Prahy a mapa pražských zvláště chráněných území.

E 407/14

Ochrana, tvorba a manažment krajiny

Belčáková, Ingrid

Bratislava: Trio: STU FA, 2013. 128 s.: il. (převážně barev.), mapy, plány; 24 cm. ISBN 978-80-89552-37-5

Kniha se člení do tří kapitol nazvaných Krajina jako pojem, interpretace a klasifikace krajiny, Přístupy k ochraně, tvorbě a péči o krajinu a Vybrané nástroje ochrany, tvorby a péče o krajinu. Kladem vysokoškolské učebnice zůstává výrazně mezioborový přístup autorky, a přestože pochopitelně vychází z podmínek Slovenska, pohlíží na tamější krajinu v širších, celoevropských souvislostech. Text navíc doprovází více než sto fotografií, tabulek, map a grafů.

E 400/14

Pedologie a ochrana půdy

Šarapatka, Bořivoj

Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 232 s.: barev. il., mapy; 25 cm. ISBN 978-80-244-3736-1

Kniha se ve značné šíři zabývá problematikou půdy a jejím významem pro životní prostředí. Čtenář se z ní dozví o vzniku minerálního podílu v půdě, typech zvětrávání a o půdotvorných procesech. Autor rozebírá problematiku biologických procesů v půdě, jednotlivých funkčních skupin/taxonů edafonu a půdní organické hmoty, popsány jsou také fyzikální a chemické vlastnosti půdy. Pozornost je věnována třídění půd, a to jak pomocí platné světové klasifikace, tak tříděním používaným v poválečném období v České republice a na Slovensku. Na podkladě jednotlivých klasifikací je popsáno rozšíření půdních typů ve světě i v ČR. V posledních desetiletích se stala značně diskutovaným problémem otázka poškozování půd a jejich ochrana.

E 392/14

Poušť, nebo ráj**Holzer, Sepp – Dreggerová, Leila**

Brno: Knihkupectví CZ, 2014. 224 s.:

barev. il.; 25 cm. Obsahuje rejstřík.

ISBN 978-80-87426-31-9

Uznávaný odborník na přírodní a příroze-
né zemědělství ukazuje, že permakultura
může vydatně pomoci s uzdravováním kra-
jiny a odvrácením globální katastrofy, jako
je například rozšiřování pouští. Kniha není
tradiční sbírkou receptů, i když obsahuje mj.
praktické návody. Má přivést nejen širokou
čtenářskou obec, ale i odborníky k přirozené-
mu myšlení a ukázat, kolik různých možností
existuje, jak uzdravit Zemi, co všechno může-
me udělat, abychom spolupracovali s příro-
dou a vedli úplně jiný život – a to každý z nás.
E 399/14

**Práce a záchrana ve výškách a nad
volnou hloubkou****Belica, Ondřej**

Praha: Grada, 2014. 216 s.: il.; 24 cm.

ISBN 978-80-247-5055-2

Příručka obsahuje základní informace pro
všechny, kteří se při práci pohybují ve výš-
kách a nad volnou hloubkou. Kniha, vybave-
ná velkým množstvím ilustračních obrázků,
poskytne ucelenou představu o potřebných
metodách, postupech a prostředcích.
E 390/14

Příroda bez hranic**Vítek, Jan**Ústí nad Orlicí: Oftis, 2001. 152 s.: il. (některé
barev.); 21 cm. ISBN 80-86042-47-2

Kniha provází čtenáře příhraniční krajinou
ČR od Jizerských hor po Beskydy, seznamuje
s přírodními zajímavostmi krajiny podél hrani-
ce s Polskem a částečně i se Slovenskem.
E 394/14

Rybníky České republiky**Liebscher, Petr – Rendek, Jan**

Praha: Academia, 2014. 583 s.

ISBN 978-80-200-2368-1

V českých zemích má rybníkářství tradici,
která sahá až do 12. století. Největší rybníční
soustavy se v současnosti nacházejí v jižních
Čechách, ale rybníky byly zakládány téměř
po celém území dnešní ČR. Pro potřeby pub-
likace jich autoři vybrali přes 200 a postupně
čtenáře seznamují s jejich historií, rozlohou,

hospodářským a rekreačním využitím, ale
i s vodohospodářskými problémy a jejich
řešením. Kniha je doplněna velkým množ-
stvím barevných fotografií, dokumentujících
nepochybnou krásu těchto významných kra-
jinných prvků.

E 410/14

**Savci České republiky: popis, rozšíření,
ekologie, ochrana****Anděra, Miloš – Gaisler, Jiří**

Praha: Academia, 2012. 285 s.: barev. il.

ISBN 978-80-200-2185-4

Publikace poskytuje aktuální přehled savců
ČR – zahrnuje nejnovější poznatky z taxono-
mie, zoogeografie a ekologie zmiňovaných
obratlovců. Text u každého druhu zahrnuje
jeho popis, hlavní znaky, celkové rozšíření,
výskyt v ČR, informace o upřednostňova-
ných stanovištích, stručný náčrt bionomie,
údaje o početnosti a legislativní ochraně.
Příručka obsahuje barevné fotografie (celko-
vý vzhled příslušného druhu, typický biotop),
síťovou mapu rozšíření v ČR a graf výskytu
podle nadmořské výšky. Doprovodné kapi-
toly se zabývají obecnou charakteristikou
savců, vývojem české fauny savců během
posledního století, základními metodami
sledování savců, jakož i vyhubenými dru-
hy a nepůvodními druhy chovanými u nás
v minulosti.
E 58/14/b

Sopky a sopečné vrchy České republiky**Janoška, Martin**

Praha: Academia, 2013. 415 s.: barev.

il., mapy; 21 cm. Terminologický slovník.

ISBN 978-80-200-2231-8

Publikace je encyklopedickým přehledem
jednotně popsanych 160 lokalit – pozůstatků
třetihorní sopečné činnosti na území ČR.
Každou doprovází snímky celku i detailů,
z nichž většina je i pro znalce české přírody
a krajiny neotřelá a nová. Čtenář v knize najde
lokality známé a atraktivní, hlavně však místa,
o jejichž existenci má tušení jen hrstka zaslá-
venců. Zájemci o přírodu uvítají srozumitelně
podané informace o horninovém složení,
geologické stavbě, mineralogických, botanic-
kých i zoologických zvláštlostech, nechybí
však ani historické zajímavosti a užitečné
turistické informace.
E 403/14

Současná umělecká díla v krajině**Schmelzová, Radoslava – Šubrtová,****Dagmar – Mikuláš, Radek**

Praha: Academia, 2014. 266 s.: il. (převážně

barev.), mapy, portréty, plány, faksim.; 21 cm.

ISBN 978-80-200-2275-2

Tato kniha-průvodce, která vznikla ze spoluprá-
ce sochařky, geologa a historičky umění, nabízí
netradiční vnímání současného umění a před-
stavuje umělecká díla, která čekají na jarní
prudké deště či první sníh, než se rozpadnou
a splynou znovu s lesem a se zemí... Některá
jsou dochována už jen na fotografiích, jiná mají
ambice působit v delší časové perspektivě jako
krajinotvorné prvky. V průvodci jsou zachyceny
i způsoby péče o krajinu, některé naznačují
i vnímavost k spirituální rovině přírody. Ve vět-
šině případů jde o uměleckou tvorbu, která
usiluje o rozhovor s místem, jeho historií či
s přírodními kvalitami.

E 412/14

Sub urbs: krajina, sídla a lidé**Ouředníček, Martin – Špačková, Petra –
Novák, Jakub (eds.)**

Praha: Academia, 2013. 338 s.: il.

(některé barev.), mapy, plány; 24 cm.

ISBN 978-80-200-2226-4

Kniha je věnována jevům a procesům, které
se v současnosti odehrávají za městem nebo
vedle něj (*suburbs*). Na fenomén suburba-
nizace (decentralizace některých původně
městských funkcí do jejich zázemí) pohlíží
publikace především jako na proměnu pří-
městské krajiny, prostorové a sociální organi-
zace sídel a na vzájemné vztahy lidí původně
bydlících a nově přicházejících do suburbií
z prostředí měst. Vedle sociálních geografů
jsou v autorském kolektivu zastoupeni fyzičtí
geografové, kartografové, sociologové, urba-
nisté a architekti. Řazení jednotlivých kapitol
knihy směřuje od teoretických a metodo-
logických aspektů výzkumu suburbanizace
v ČR přes případové studie vybraných měst
až k aplikačně orientovaným textům, které
nabízejí rozumné využití výsledků základního
výzkumu zejména v plánovací praxi.

E 413/14

Tučnice česká**Studnička, Miloslav**

Liberec: Botanická zahrada, 2013. 133 s.: il.,

mapy; 22 cm. ISBN 978-80-260-1393-8

Studie prezentuje z mnoha pohledů kriticky ohrožený planě rostoucí rostlinný druh, masožravou tučnici českou (*Pinguicula bohemica*), přičemž pozornost věnuje mj. možnosti jeho záchrany.
E 389/14

Uhlík v ekosystémech České republiky v měnícím se klimatu

Marek, Michal V. et al.
Praha: Academia, 2011. 253 s.: barev. il., mapy; 24 cm. ISBN 978-80-904351-1-7
Kniha nabízí ucelený pohled na cyklus uhlíku v podmínkách ČR, a to především v souvislosti s probíhajícími a očekávanými změnami podnebí. Zabývá se jak ekofyziologickými aspekty ukládání uhlíku, tak jeho toky mezi různými ekosystémy a atmosférou a kvantifikuje primární produkci čtyř hlavních ekosystémů v ČR. Navrhuje změny ve využívání území z hlediska uhlíkových emisí. Atmosférický a ekofyziologický pohled je doplněn o sociologické šetření, které vyhodnocuje vnímání globálních změn klimatu v české společnosti.
E 409/14

Unterhaltung schiffahrtlich genutzter Oberflächengewässer im Einzugsgebiet der Elbe im Hinblick auf die Verbesserung des ökologischen Zustands/Potenzials : [Abschlussbericht] = Údržba povrchových vod využívaných pro plavební účely v povodí Labe s ohledem na zlepšení ekologického stavu/potenciálu: [závěrečná zpráva].

Mezinárodní komise pro ochranu Labe
Magdeburg: Internationale Kommission zum Schutz der Elbe, 2013. 64 s.: il. (převážně barev.), mapy; 21 x 30 cm. Dvojazyčný text.
Publikace přináší doporučení pro péči o povrchové vody využívané pro plavební účely tak, aby se nejen nezhoršil jejich současný stav, ale aby se pokud možno lépe začal využívat jejich potenciál.
E 384/14

ÚSES – zelená páteř krajiny (seminář) 2014: 13. ročník semináře

Petrová, Andrea (ed.)
Kostelec na Hané: JOLA, 2014. 89 s.; 25 cm. ISBN 978-80-86636-45-0
Příspěvky ze semináře věnovaného základním páteřním systémům krajiny – aktuálním otázkám souvisejícím s různými úrovněmi

územních systémů ekologické stability krajiny (ÚSES) včetně výhledu do blízké budoucnosti.
D 104/14

Velký atlas hub

Hagara, Ladislav – Antonín, Vladimír
2. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2010. 432 s.: barev. il.; 31 cm. Terminologický slovník. ISBN: 978-80-7360-729-6
Obsáhlá barevná publikace přináší nejúplnější přehled o druhovém bohatství hub v České a Slovenské republice. Zahrnuje více než 1 200 druhů hub, řadu barevných fotografií s podrobným popisem a údaji o místě a době výskytu těchto zajímavých organismů. Součástí knihy je také rejstřík českých a latinských názvů hub, přehledné symboly označující jedlost, nejedlost i jedovatost hub.
ZZ 1109

Vzácné rostliny Beskyd

Popelářová, Marie – Ohryzková, Lucie – Chytil, Petr
Rožnov pod Radhoštěm: ČSOP Salamandr, 2013. 78 s. il., mapy. Sezn. piktoqramů a kat. ohr. druhů
Brožura představuje 64 vybraných vzácných rostlin, které můžeme najít v CHKO Beskydy. V úvodu je popsáno území a jednotlivé biotopy, u každé rostliny se dozvíme o jejím aktuálním rozšíření v CHKO, stanovištích, která zde osidluje, a také některé zajímavosti.
E 380/14

Z ptačí perspektivy

Klejduš, Julius
Brno: J. Klejduš, 2013. 367 s.: barev. il., erby; 25 cm. ISBN 978-80-86785-24-0
Publikace umožňuje čtenářům podrobněji nahlédnout do každodenního života ptáku vyskytujících se na území ČR. Poměrně obsáhlá obecná část výstižně charakterizuje základní rysy a vlastnosti ptačího těla, ale i některé méně známé anatomické a fyziologické zvláštnosti. Speciální oddíly knihy potom popisují nejdůležitější aspekty biologie opeřenců (pohyb, získávání potravy, rozmnožování, způsoby komunikace, chování a biorytmy), a to včetně neobvyklých způsobů v chování ptáku. Život zmiňovaných obratlovců dokumentuje více než 1 000 původních fotografií.
E 401/14

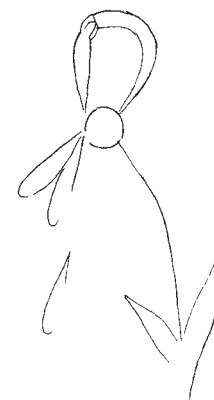
Ze života stromů

Bláha, Ladislav et al.
České Budějovice: Karmášek, 2008. 144 s.: barev. il.; 26 cm. Terminologický slovník. ISBN 978-80-87101-01-8
Samostatně rostoucí stromy často zůstávají nepřehlédnutelnou dominantou určité krajiny. Pokud je nezničí vichřice, blesk či člověk, mohou se některé druhy dožít stovek i tisíců let. Kniha si klade za cíl ukázat krásu a neobvyklé tvary stromů a popsat místa, kde rostou. Ocení ji zájemci o dendrologii a o přírodu obecně stejně jako turisté a cestovatelé. Ačkoliv je psána odborníky, čte se velmi snadno a její obsah je přístupný i bez předběžných botanických znalostí. Bohatý barevný fotografický a kresebný doprovod s množstvím konkrétních popisů a poznámek názorně ilustruje popisované skutečnosti a zákonitosti.
E 406/14

Zvláštní tvary dřevin

Zieglerová, Jiřina – Bláha, Ladislav (eds.)
Praha: Togga, 2014. 245 s.: barev. il.; 25 cm. Terminologický slovník. ISBN 978-80-7476-048-8
Fotografická publikace se zaměřuje na neobvyklé tvary stromů, popisuje případnou příčinu jejich vzniku a ukazuje, co příroda s uvedenými organismy dokáže vykoudit. Dále se zabývá stromy rekordmanky, stromy památnými, národními i stromy jako symboly. Autoři se zabývají stromy jak České republiky, tak Jižní Ameriky, Indonésie, Jemenu, Malajsie, Kamerunu i jiných oblastí a zemí.
E 388/14

Výběr aktualit z knihovny sestavuje Knihovna AOPK ČR, kontakt: e-mail: knihovna@nature.cz
Ludmila Příbylová

Informace o bibliografii našich jeskyní

Správa jeskyní ČR (dále SJ ČR) při svém vzniku v roce 2006 založila i knihovnu s odbornými publikacemi. Odborné svazky posloužily hlavně při sepisování publikace z edice Chráněná území ČR, Svazek XIV, Jeskyně. Množství bibliografických zápisů vedlo k iniciování vzniku speleologické bibliografie vztažené právě k publikacím v majetku SJ ČR. Byla vyvinuta aplikace speleologické bibliografie (dále jen Bibliografie) týkající se především jeskyní u nás i v cizině, historického podzemí a publikací o krasu obecně.

Bibliografie mohla být již zpočátku naplněna záznamy, které vytvořil v roce 2004 v programu MS Access Vratislav Ouhrabka. Specialitou Bibliografie SJ ČR je propojení s databází Jednotná evidence speleologických objektů (JESO), vedenou ve stejnojmenném programu vytvořeném a spravovaném Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR).

Během let 2008 až 2010 došlo k výraznějšímu zvýšení počtu zápisů. Spolu s tím docházelo přirozeně k mnoha úpravám aplikace hlavně na základě požadavků a návrhů uživatelů na vylepšení uživatelské přívětivosti a usnadnění zápisu publikací. Současně se opravovaly drobné chyby, které byly uživateli při užívání odhaleny. Import většího množství záznamů byl proveden po vydání publikace z edice Chráněná území ČR, Svazek XIV, Jeskyně v roce 2011. Počet záznamů tím sice prudce stoupl, zároveň však vzniklo mnoho dublujících se a mnohdy také neúplných záznamů bez vazby na jeskyně či karsologickou oblast. Záznamy z této knihy byly zpracovávány ručně, a to s sebou neslo větší množství chyb. Jednalo se např. o různě zapsaná jména autorů, nekonzistentní používání zkratk a citačních norem obecně a v neposlední řadě vznikaly také překlepy. Aby tedy nedošlo k úplnému znehodnocení databáze, bylo nutné provést velké množství dílčích úprav. Nejdůležitější součástí těchto úprav pak bylo doplnění záznamů citovaných speleologických objektů a karsologických oblastí, které v dodaných vstupních datech chyběly.

Přes veškeré úpravy a zároveň paralelní přidávání záznamů nových se ještě na počátku

roku 2013 Bibliografie potýkala s množstvím neúplných a duplicitních záznamů. Ve druhé polovině roku 2013 bylo proto rozhodnuto soustředit se na detailní zpracování ryze speleologických časopisů, záznamy pak precizně kontrolovat a přiřadit k nim konkrétní speleologické objekty, resp. karsologické oblasti. V první fázi byl vybrán časopis Speleo a Speleofórum. Kompletní zpracování bibliografických záznamů všech čísel zmíněných časopisů obsažených v knihovně SJ ČR bylo dokončeno na přelomu roku 2013 a 2014.

V roce 2014 byla dále editována celá řada bibliografických záznamů, jejichž počet překročil dva tisíce. Díky propojení s databází JESO se v bibliografickém formuláři při vložení názvu speleologického či karsologického jevu automaticky přiřadí odpovídající kód daného jevu. V rámci detailního zpracovávání konkrétních periodik byl do Bibliografie zahrnut časopis Stalagmit a následně časopis Československý kras.

Ve spolupráci s programátory bylo připraveno propojení interní Bibliografie na veřejné webové stránky SJ ČR. Veřejnosti se tak na webových stránkách <http://www.caves.cz/> / speleobibliografie/ objeví časopisy označené v interní databázi jako „Plně zpracované“, kde po rozkliknutí lze nalézt seznam příslušných

článků. Další kliknutí ukáže zpracování příslušného článku.

V souvislosti s probíhající intenzivní katalogizací nejvýznamnějších českých a československých speleologických periodik byla doplněna možnost označovat jako „Plně zpracované“ nejen základní jednotky, kterými jsou články či knihy, ale také celé časopisy. Vzniká tak snadno dostupný přehled, které papírové svazky již byly pro potřeby databáze vytěženy a které dopsud čekají. Zveřejnění na webových stránkách vyvolává další požadavky na využití Bibliografie a je třeba postupně program vyladovat.

Pro urychlení práce s databází byly provedeny výkonostní optimalizace, které z pohledu uživatele při některých operacích zrychlují odezvu systému. Prostor vymezený na serveru ministerstva životního prostředí pro práci na speleologické bibliografii přestával stačit, a byl proto dostatečně rozšířen. Bibliografie zpracovávaná ve Správě jeskyní ČR má v současné době přes osm tisíc evidovaných záznamů. Z tohoto počtu je v současné době na www.caves.cz přístupných přes tři tisíce záznamů. Pevně věříme, že v bibliografických záznamech naleznete pro svoji práci mnoho užitečných informací.

Roman Mlejnek a Ivana Mrázková

- [Hlavní strana](#)
- [Přidání publikace](#)
- [Detailní seznam](#)
- [Hledání publikace](#)
- [Seznam časopisů](#)
- [Seznam dělených knih](#)
- [Finální soupis](#)
- [Seznam jeskyní](#)
- [Seznam oblastí](#)
- [Uživatelé](#)

Detailní seznam publikací

Název:

Příjmení autora:

Dušan Hypr, Jiří Svozil, Mikuláš Hypr	Jeskyně Býčí skála - průzkum Chodby z Kaple	1999 Detail Editovat Smazat
Petr Kos	Předběžná technická měření v j.č. 1405 Malý lesík u Březiny	1999 Detail Editovat Smazat
Petr Červinka, Petr Kos	Příspěvek k poznání krasových jevů u Nového Dvoru v jižní části Moravského krasu	1999 Detail Editovat Smazat
Richard Zatloukal	Nová otevřená závrtu č. 802 na Šošůvské plošině v Moravském krasu	1999 Detail Editovat Smazat
Jan Himmel	Nová stopovací zkouška od Hostěnického propadání III	1999 Detail Editovat Smazat
Josef Pokorný	Koudelkova rozvědka aneb historické vyprávění o bezedné propasti, která tam nakonec nebyla	1999 Detail Editovat Smazat
Jan Himmel	Hydrografie jeskyně Malčiny v Moravském krasu ve světle nových výzkumů	1999 Detail Editovat Smazat
Petr Polák	Činnost ZO 6-19 Plánivý v roce 1998	1999 Detail Editovat Smazat
Jiřina Novotná	Zpráva o činnosti ZO 1-11 Barrandienu v roce 1998	1999 Detail Editovat Smazat
Radek Mikuláš	Podzemní prostory vytvářené sběrateli zkamenělin v oblasti Barrandienu	1999 Detail Editovat Smazat
Václav Čílek	Pískovcový převis Kůlna u Všemil v Labských pískovcích	1999 Detail Editovat Smazat
Daniel Horáček, Reiner Hanušický	Rokytky - staré a nové objevy	1999 Detail Editovat Smazat

Prosbu o milost Lidové noviny 2. 12. 1928 Karel Čapek

V těchto dnech jste četli zprávu, že je ohrožena památná rezervace stepní flóry u Mohelna na Moravě; kdosi tam už začal lámat kámen a tím ničit substrát jedinečného ostrůvku vegetačního, který je střeoevropským unikátem pro radost učenců a snad i pro radost nás všech, kdo máme rádi přírodu. Náhodou v této době se proslechlo, že je stejně ohroženo překrásné a botanicky vzácné údolíčko radotínské hnedle u Prahy; parcelovat na stavby se to nedá, ale zas někdo podnikavý tam chce lámat kámen a zničit jeden z nejkrásnějších kousků chudého pražského okolí.

Nemyslete si, že se po záchraně těchto a mnoha jiných drahocenných koutů křičí teprve v poslední chvíli; už po leta posílají botanikové a přátelé přírody petici za peticí na takzvaná příslušná místa; jenže ta příslušná místa jsou nějaké šuple v nějakém ouřadě. Kdyby se tak lajdácky, s tak urážlivou netečností vyřizovala kterákoliv žádost za udělení výčepní koncese nebo o státní podporu nějaké vykradené bance, byly by z toho intervence poslanců nebo křik v parlamentě; ale protože tady jde jenom o kulturní hodnoty, nejví příslušná místa ani známky toho, že by chtěla hnout prstem a zamezit neodčitelné vandalství. Prosím, nečiňme za to odpovědným jenom to příslušné úřední šuple; úřední šuplata se hýbají podle toho, jaký zájem vane od takzvaných rozhodujících činitelů, kteří zase chytají větérek zájmu od politických klubů a tak dále; zkrátka je nesmírně těžko najít instanci, která by opravdu cítila odpovědnost za tyto hodnoty a které bychom mohli předstíhat prosbu o milost. Neboť vskutku nejde o to, aby se přinesla nějaká oběť, která by stála za řeč, nýbrž aby se poskytla milost, akt přízně a ohledu. Prosíme neznámé odpovědné činitele o milost pro přírodu naší vlasti.

Je to zvláštní: máme státní hymnu, která s důrazem trochu naivním, ale něžným opěvuje tento zemský ráj, kde hučí bory po skalínách, voda šumí po lučinách, v sadě skví se jara květ, snad každý z nás trochu zjihne, když tato slova slyší; ale vždyť je to přímo výsměch naší státní hymně, když necháme devastovat bory, vylámat skaliny a vyplenit květ vzácný jako zlaté kapradí, květ unikátních přírodních rezervací!

Vždyť to je, jako bychom balili buřty do listů Vyšehradského kodexu nebo dláždili ulice kameny vylámanými z baziliky svatého Jiří!

Přírodní historie našich krajin je stejně památná jako kterákoliv velká památka historická; před dějinami národa byly tu dějiny geologických a geobotanických period; před vši slávou lidskou byla tu sláva sil přírodních. Ochrana vzácných přírodních památek není otázkou sentimentality, nýbrž povinné úcty; tyto památky, ať je to prastarý strom, předvěký porost nebo vzácný geologický útvar, nám představují něco ctihodnějšího než podnikatelský zájem pana Petra nebo pana Capla.

Tato povinná úcta došla už ve všech skoro civilizovaných státech výrazu zákonné ochrany; my jsme ve vzdělaném světě po té stránce nejzaostalejší – tahle ostuda nám mohla být už dávno ušetřena. Ale nemůžeme-li se dovolávat povinnosti, dovolávejme se aspoň milosti. Udělte milost ohroženým přírodním památkám! Nebude vás to stát zdaleka tolik peněz jako nějaká subvence, po které za pár let nezůstane ani vděčná vzpomínka; a přitom se pro osvěcenější doby, které si toho budou vážit, zachová několik posledních listů přírodní kroniky naší země, listů nesoucích původní rukopis boží: takto, z těchto sil telurických a klimatických byla hnětena a osázena země, jež je vám dána, abyste ji chránili.

pozn. redakce:

Tento text jsme otiskli pro letní zamyšlení

Summary

Zajíček P.: The Punkva Caves

The Punkva Caves (the Moravian Karst, southern Moravia) are among the places most often visited by tourists in the Czech Republic. An underground visitor path reaching 1.2 km in length offers a visit to the world famous Macocha/Step Mother Abyss (138 meter in depth) and a motor boat ride along the underground Punkva River. The caves were discovered by Professor Karel Absolon and his team in 1909–1933. Making the caves, including the Macocha/Step Mother Abyss bottom, accessible to the public as show caves was also mainly due to Absolon's long-term activities.

In 2014, a dry part of the system up to the Macocha/Step Mother Abyss bottom became fully wheelchair accessible and barrier-free. In 2015, a modern service building has been under construction.

Drimaj J., Pihl R. & Kolibáč P.: The Wild Boar and its Bionomics Signs in the Cultural Landscape

When briefly surveying Wild boar (*Sus scrofa*) numbers indirectly through annual harvests available from open game keeping reports, sooner or later a question is raised: Has the mammalian species reached the peak in its numbers in the Czech Republic? The answer would be that, due to enormous carrying capacity of the respective ecosystems, the critical limit has not been met yet.

The Wild boar perfectly uses environmental conditions having been formed by humans during recent decades. The main difficulties in its management by game keepers is that it was established when the Wild boar numbers were much lower in the Czech Republic and nobody was dealing with realistic setting the appropriate rules.

In the Czech Republic, the Wild boar damages forests in many ways, but it also influences forest ecosystems in a positive manner. When assessing the Wild boar's impacts on agricultural lands, the negative affects clearly prevail. Moreover, game keeping planning does not include non-forest plots. Despite the above fact, the ungulate spends most of the year at non-forest sites. The mammalian species consumes everything what it finds, including birds and their clutches, amphibians, reptiles and mammalian young. It also is of veterinary and hygienic importance because it also feeds on carcasses or injured animals. Thus, it has become an important vector for

